

ਨਾਗਰਿਕ ਆਪਣੀ ਖੁੱਸੀ ਹੋਈ ਤਾਕਤ ਕਿੰਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ?

ਅੱਜ, ਇਕ ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਠੋਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਾਂਗ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਜਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਰੋਜ਼ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵਕਤ ਉਹਦੀ ਨੌਕਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਨੌਕਰੀ ਖਤਮ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬਾਰੇ, ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਤਾਣਾ ਬਾਣਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ। ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹੈਂਕੜਬਾਜ਼ੀ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਪਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਧ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕਰਕੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਠਨਾਈ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਕਿਸੇ ਇਕ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ।

ਇਕ ਪਾਸੇ, ਲੋਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ, ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਇਹ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਥੱਕਦੇ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਜ਼ੀਮ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜੁੱਤੀ ਦੇ ਜੋਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਮੁਲਕ ਹੀ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਹੈ ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਥੇ ਲੋਕ ਬੜੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਰਾਕ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰੋਲਾ ਹੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਦਰ ਬੁਸ਼, ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਇਹ ਰੋਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਇਰਾਕੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਝੂਠ ਤੇ ਫਰੇਬ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਟਰੇਡ ਮਾਰਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਭੁਲ ਕੇ ਵੀ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਤੋਂ ਤਾਕਤ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਝੂਠ ਅਤੇ ਫਰੇਬ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਵੇਂ ਚੋਹਰੇ ਚੁਣ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ, ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਇਹ ਇਕ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਤੋਂ ਤਾਕਤ ਖੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅੱਜ ਕਲ ਇਸ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਹੀ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਠੋਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਰਾਸ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਡੇ ਲਾਈ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ, ਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਖੁੱਸੀ ਹੋਈ ਤਾਕਤ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਕਤ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ, ਸਿਹਤ ਦੇ, ਤਾਲੀਮ ਦੇ, ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਦੇ, ਫੈਸਲੇ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਭੱਖਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ, ਰੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲਸਿਆ ਵਿਚ ਇਸ ਸੁਆਲ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਪਣੀ ਖੁੱਸੀ ਹੋਈ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇਰਾਕ, ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘੋਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਆਲ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੇ ਜਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੁੱਸੀ ਹੋਈ ਤਾਕਤ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਣਾ ਅੱਜ ਦਾ ਤਾਰੀਖੀ ਮਸਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਲ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।